

Menstrueren, DAT DOEN GODINNEN NIET

In Nepal kun je zomaar een glimp opvangen van een levende godin, een kumari. Het zijn jonge meisjes die als kleuter worden uitverkoren en een verheven leven leiden tot aan hun puberteit. En dan? Dan wacht hun een harde landing in het aardse bestaan.

Anvankelijk vond ik het prachtig. Al die mooie kleren, al die aandacht. Als kumari sta je in het middelpunt van de belangstelling. Iedereen juicht je toe en je hebt het overal voor het zeggen. Pas toen ik een jaar of 8 was, begon ik er ook de keerzijde van in te zien. Ik mocht niet naar school, ik kon niet naar buiten, ik had geen vrijheid. Ik mocht in het kumarihuis niet eens de trap op en af. Daardoor begon ik me af te vragen waarom ik nou zo nodig de kumari moest zijn. Ik vond het toen echt niet leuk meer.'

Harsha Laxmi Shakya is een knappe, verlegen vrouw van eind 50. Ze is getrouwd, heeft twee zonen en woont in een donker huisje in Bhaktapur, op zo'n 15 kilometer van de Nepalese hoofdstad Kathmandu. Aan niets zie je af dat zij van haar 5de tot haar 11de de kumari, oftewel de levende godin van Kathmandu was. Toch kan iedereen me wijzen waar ze woont.

En dat is ook niet zo gek, want voor Nepalezen is de kumari heel belangrijk. Een kumari is volgens de overlevering een verschijningsvorm van de godin Taleju en daarmee zelf ook een godin. Ze dient bij allerlei religieuze ceremonieën op te draven en haar heilzame krachten aan te wenden om mensen te genezen. Totdat ze de puberteit bereikt. Menstrueren, dat doen godinnen immers niet. Daarom verandert een kumari tegen die tijd – ➔

GETTY IMAGES

IRIS DIJKSTRA

IRIS DIJKSTRA

IRIS DIJKSTRA

IRIS DIJKSTRA

Van onder naar boven:
De nog praktiserende
oude kumari van Patan,
de huidige kumari van
Bhaktapur en twee
voormalige 'levende
godinnen' van
Kathmandu: Harsha
Laxmi Shakya en (rechts)
Rashmila Shakya

en zodra er een nieuw kind-godinnetje in de startblokken staat – weer in een gewone sterveling.

Maar hoe vergaat het zo'n ex-godin? Als iedereen altijd voor je heeft gebogen, je letterlijk op handen heeft gedragen, je voeten gekust en alles heeft gedaan wat je verlangde, kun je dan nog wel wennen aan een aards bestaan te midden van het klootjesvolk? Ben je dan niet per definitie een verwend nest geworden? Sommige kumari's – zoals die van Kathmandu – groeien bovendien al die jaren afgezonderd van hun ouders, broertjes en zusjes op. Wat gebeurt er als zij weer in de familiekring terugkeren? En als zij naar school moeten? Op dergelijke vragen hoop ik in Nepal antwoord te krijgen. Ik wil weleens horen hoe voormalige kind-godinnetjes op hun jeugd terugkijken.

Een kumari moet aan een aantal eisen voldoen om te worden uitverkoren. Ze moet van een bepaalde kaste (met een hoge status) zijn, over een gunstige horoscoop beschikken en mag nergens littekens, pukkels of wondjes hebben. Daarnaast mag ze bepaalde initiatieriten nog niet hebben ondergaan. Sommige ouders brengen hun dochttertje zelf naar de tempel waar de uitverkiezing plaatsvindt en waar ze met andere potentiële kumari's wordt vergeleken. Het is immers een grote eer als je kind een levende godin blijkt te zijn. Zijn er te weinig kandidaten, dan gaat een delegatie op zoek naar meisjes van een jaar of 4. Nepal telt elf kumari's, op elf verschillende plaatsen. Die van Kathmandu is het belangrijkste. Zij wordt ook het strengst opgevoed, in een soort paleis midden in de stad, zonder haar familie in de buurt. Bedienden kleden haar

dagelijks aan en tutten haar op, zorgen voor haar eten en reguleren de stroom bezoekers. Binnen het kumarihuis mag de kumari zich redelijk vrij bewegen, maar als ze voor een bepaald ritueel naar buiten moet, dient ze te worden gedragen. Haar voeten mogen namelijk de grond niet raken. Ook naar school gaan is er voor de kumari van Kathmandu niet bij. Tegenwoordig krijgt ze onderwijs aan huis, maar haar vroegere lotgenoten keerden vaak naar hun familie terug zonder te kunnen lezen of schrijven.

Rashmila Shakya, een vriendelijke, bescheiden jonge vrouw van eind 20, kan erover meepraten. Ze was 4 toen in haar de nieuwe kumari van Kathmandu werd ontdekt. Hoewel vooral haar vader haar met moeite liet gaan, vond de familie het ook een grote eer dat Rashmila tot kumari zou worden gekroond. Zo kwam ze in het kumarihuis terecht, op een paar honderd meter van haar ouders en zusjes. Over haar tijd als kumari en de periode daarna verscheen een biografie.

'Eigenlijk heb ik twee families,' vertelt ze. 'Als kumari kende ik mijn ouders, zusjes en broertje natuurlijk wel, maar ik had er geen gevoel bij. Dat is pas later gekomen. Ik heb nu wel een goed contact met ze. Maar ik ga ook nog steeds heel graag naar het kumarihuis. Dat zie ik toch in de eerste plaats als mijn ouderlijk huis.' Het viel haar dan ook zwaar om dit op haar 12de te moeten verlaten en opeens in een doodgewoon gezin te moeten meedraaien. Ze voelde zich een buitenbeentje en had zeker een jaar nodig om zich een beetje thuis te voelen in de 'normale' wereld. 'Ik kon nergens over meepraten, wist niet wat er buiten het kumarihuis gebeurde. Ik was nooit naar school geweest, had nooit boodschappen hoeven doen of moeten helpen afwassen. Ik wist gewoon nergens iets vanaf.' Typerend was ook dat ze geen beslissingen kon nemen, omdat voorheen alles wat ze wel en niet mocht altijd in eeuwenoude tradities was verankerd. Daarom liet ze haar zusje dage-

GETTY IMAGES

lijks kiezen welke jurk ze zou aantrekken; zelf kon ze dat niet. Daarnaast liep ze vreemd: ze had als kumari nooit schoenen aangehad en over oneffen terrein gelopen. Het duurde maanden voordat ze zich een beetje normaal voortbewoog.

Bovendien had ze op onderwijsgebied een enorme achterstand. In het kumarihuis was weliswaar regelmatig een leraar langsgelkomen, maar van zijn lessen stak ze maar weinig op – als die lessen al doorgingen. Toen ze als 12-jarige voor het eerst naar school ging, kwam ze dus tussen klasgeno-

gewoon niet hoe ik contact moest leggen.' Pas jaren later wist ze haar draai een beetje te vinden. De grootste pestkoppen waren toen van school af. En Harsha Laxmi wist het uiteindelijk zelfs tot verpleegkundige te brengen.

Niet alle kumari's worden zo geïsoleerd grootgebracht. Sterker zelfs: de 7-jarige kumari van Bhaktapur, een oud stadje in de Kathmanduvlei, woont bij haar ouders thuis. Ze gaat naar school, mag gewoon naar buiten en is niet overdreven opvallend gekleed. Als ze over straat loopt, kijkt

Deze vrouw, vijftiger, die ooit zelf als kumari heeft gediend, beweert dat zij nooit is gaan bloeden en daarom nog steeds vereerd dient te worden. Dus kleedt en gedraagt ze zich als een 'echte' kumari en woont zij nog steeds in het kumarihuis – al is het in een eigen vertrek, waar een klein groepje trouwe volgelingen haar kan komen aanbidden. Is zij werkelijk zo aan de aandacht verslingerd geraakt dat ze er nooit meer afstand van heeft willen doen? 'Kennelijk heeft ze het nodig om nog steeds een kumari te zijn,' zegt Rashmila Shakya voorzichtig, als ik haar ernaar vraag. Meer wil ze er niet over kwijt.

Het is een rare gewaarwording de oude kumari op een troon te zien zitten, met haar voeten in de bloemblaadjes, net als haar nichtje. Als je voor haar neerknielt, krijg je een tika – een rode stip – op je voorhoofd. In ruil daarvoor mag je een donatie doen. En wil je ook

'Ik was nooit naar school geweest, kon nergens over meepraten'

ten van 5 en 6 jaar te zitten. 'Gelukkig werd ik daar niet mee gepest,' vertelt ze. 'Maar echt aansluiting had ik natuurlijk ook niet.'

Ze werkte hard om haar schade in te halen, sloeg her en der een klas over en wist uiteindelijk zelfs haar bachelor-diploma in de IT te behalen. Tegenwoordig verdient ze haar brood met het ontwikkelen van software. Haar masteropleiding hoopt ze ooit nog eens in het buitenland te doen.

Ook Harsha Laxmi Shakya heeft tijdens haar verblijf in het kumarihuis nauwelijks onderwijs gehad. 'Er kwam wel af en toe een leraar langs, maar als ik niet wilde leren, dan gebeurde het niet. Mijn wil was wet.' Gevolg: ook zij belandde als puberende ex-kumari tussen de kleuters. En ze werd daar flink mee gepest. 'Ik voelde me heel eenzaam. Ik had niets gemeen met mijn klasgenoten.'

Haar ogen schieten vol. 'Ook buiten school had ik geen vriendinnen. Met de kinderen uit de buurt was ik niet opgegroeid. Bovendien wist ik

er zelfs niemand op of om, laat staan dat iemand haar voeten begint te kussen. Eigenlijk is er niets wat haar van andere kinderen onderscheidt. Behalve dat ze geen eieren mag eten, zegt haar vader. 'En ze wordt op school met meer respect behandeld.' Maar als ik vraag waaruit dat blijkt, weet hij eigenlijk niets te noemen.

Rashmila Shakya vindt het maar niks, een kumari die vrijwel alles mag wat andere kinderen ook mogen. 'Wat maakt haar dan nog bijzonder? Een kumari moet zich onderscheiden, dat is traditie en die moet in ere worden gehouden.' Harsha Laxmi Shakya denkt er net zo over. 'Je moet offers brengen voor je geloof, anders stelt het niets voor.' Eén ding is zeker: deze kumari van Bhaktapur zal straks vast veel minder problemen hebben dan de twee anderen bij het afscheid nemen van de godinnenstatus.

Wie daar wel hevige moeite mee lijkt te hebben, is de tante van de huidige 12-jarige kumari van Patan, een voorstadje van Kathmandu.

nog een foto maken, dan kost je dat 100 roepies (1 euro, ongeveer een dagloon) extra.

Ik begin te vermoeden waarom ze haar status nooit heeft willen opgeven, zeker als blijkt dat er ook nog een doofstomme broer van haar inwoont die onderhouden moet worden. De mythe van de oude kamari die nooit heeft gebloed, is een lucratieve business geworden. ●

GETTY IMAGES

